

מחליטים

1. במטרה לקדם את התחרות בשוק התשלומים בישראל בפרט, ואת התחרות במערכת הפיננסית בכלל – להטיל על שר האוצר להכין ולהגיש לוועדת השרים לתיקוני חקיקה הנדרשים ליישום החלטות שיתקבלו במסגרת התכנית הכלכלית לשנים 2023 ו-2024, טיוטת חוק שבה ייקבעו תיקוני החקיקה הנדרשים על בסיס העקרונות שנקבעו בתזכיר חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום, התשפ"ב-2022, שפורסם להערות הציבור ביום 10 בינואר 2022, ובתוספת ההוראות המפורטות להלן, ולאחר הטמעת ההערות שהתקבלו, שעליה יחולו ההוראות החלטת הממשלה שעניינה יישום החלטות והקמת ועדת שרים לעניין התכנית הכלכלית לשנים 2023 ו-2024 –
  - א. לא יעסוק מבטח במתן שירות תשלום;
  - ב. שר האוצר יהיה רשאי להורות כי מי שערב תחילתו של החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, היה תאגיד עזר שעסק בסליקה של פעולת תשלום, יידרש לקבל רישיון חברת תשלומים, במקום רישיון לחברת תשלומים בעלת חשיבות יציבותית, אם נוכח לדעת כי הדבר נדרש לצורך קידום התחרות או לצורך שמירה על אחדות בהוראות החלות על הגופים השונים ובשים לב ליציבות המערכת הפיננסית ופעילותה הסדירה;
  - ג. מפעיל יישומון להעברת כספים בין יחידים באמצעות פרט מזהה (להלן – יישומון P2P) יחויב לאפשר ללקוח באופן פשוט ונוח:
    - 1) לקבל כספים ממשלם שנתן הוראת תשלום בעבורו באמצעות יישומון P2P אחר (להלן – חובת קבלה).
    - 2) להעביר כספים למוטב שהוא לקוח של יישומון P2P אחר (להלן – חובת העברה).
    - 3) שר האוצר יהיה רשאי לקבוע את אופן יישום החובות על מפעילי יישומוני P2P האמורות לעיל.
    - 4) חובת הקבלה או חובת העברה לא תחול מפעילי יישומוני P2P בעלי היקף פעילות קטן, לפי העניין.
2. לרשום את כוונתו של שר האוצר לבחון שימוש בסמכותו לפי סעיף 1(ב) להחלטה זו בתוך שנתיים מיום קבלת החלטה זו.
3. להטיל על שר התקשורת, בהסכמת שר האוצר, להכין תזכיר חקיקה בתוך 90 יום כך שפעילותו של בנק הדואר כנותן שירותי תשלום תפוקח על ידי הרשות לניירות ערך, וזאת חלף המצב החוקי הנוכחי שלפיו פעילותו של בנק הדואר כאמור מפוקחת על ידי המפקח לענייני שירותים כספיים מכוח סמכותו לפי חוק הדואר, התשמ"ו-1986.
4. לתקן את סעיף 7(ב) בחוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 (להלן – חוק הבנקאות (שירות ללקוח)), כך שתאגיד בנקאי יידרש לאפשר לגוף שמתפעל את הנפקת כרטיס החיוב שלו, במסגרת הסכם ההנפקה שבין התאגיד הבנקאי ללקוח, לקבל את הסכמת הלקוח לכך שהגוף המתפעל יוכל לעשות שימוש במידע של הלקוח שהגיע לידי הגוף המתפעל אגב ביצוע ההנפקה או תפעול ההנפקה; ולכך שתאגיד בנקאי גם לא ימנע, במעשה או במחדל, מהגוף המתפעל לקבל את הסכמת הלקוח לעשות שימוש במידע שהגיע לידי הגוף אגב ביצוע הנפקה או תפעול הנפקה, לצורך מתן שירותים בהתאם לתחומי הפעילות שהותרו לגוף המתפעל.
5. לתקן את חוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, כך שתבוטל ההוראה המחייבת בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב לצמצם את מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי שהנפיק ללקוחותיו החל משנת 2025.
6. לתקן את סעיף 2 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), כך שתאגיד בנקאי המסרב לתת שירות מהשירותים המנויים בסעיף 2(א) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) לגופים בעלי רישיונות בתחום הפיננסי, או שלא נתן שירות זה לאחר שישה חודשים מיום הפנייה של גוף בעל רישיון בתחום הפיננסי (להלן – עיכוב תהליך למתן שירותים), יגיש למפקח על הבנקים דיווח על החלטתו לסירוב כאמור, או על עיכוב תהליך למתן שירותים, לפי העניין, וינמק זאת בכתב.
7. להטיל על משרד האוצר, בשיתוף רשות התחרות ובנק ישראל, תוך 100 יום מיום קבלת החלטה זו, להגיש לשר האוצר מסמך המלצות בעניין הסרת חסמים לפתיחת חשבונות בנק ומתן שירותים בנקאיים לגופים העוסקים בתחום הפיננסי או מחקר ופיתוח בתחום הפיננסי, בדגש על חברות טכנולוגיה העוסקות בתחום הפיננסי.

“**בנק בעל היקף פעילות רחב**” – כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ”א-1981; “**גוף מתפעל**” – כהגדרתו בסעיף 77 בחוק הבנקאות (שירות ללקוח); “**הנפקה**”; “**תאגיד בנקאי**” ו-“**תפעול הנפקה**” – כהגדרתו בחוק הבנקאות (שירות ללקוח); “**מבטח**” – כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ”א-1981; “**פרט מזהה**” – מספר טלפון, כתובת דואר אלקטרוני, כינוי, או מזהה אחר שאינו מספר חשבון התשלום של הלקוח, המשמש את מפעיל היישומון לזהות את המוטב; “**שירותי תשלום**” – כהגדרתם בחוק שירותי תשלום, התשע”ט-2019.

דברי הסבר

רקע כללי, נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

ביום 3 ביוני 2015 הוקמה הוועדה להגברת התחרותיות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים (להלן - הוועדה), שהתבקשה להמליץ בפני שר האוצר ונגידת בנק ישראל על הגברת התחרותיות והפחתת הריכוזיות בתחום השירותים הבנקאיים והפיננסיים. הוועדה הגישה את מסקנותיה והמלצותיה ביום 1 בספטמבר 2016.

הוועדה התמקדה בצורך בשינויים מבניים בתחומי השירותים הבנקאיים והשירותים הפיננסיים. לדעת הוועדה, הגברת התחרותיות בתחומים הנזכרים נסמכת על גישת “האיום התחרותי” הרואה באיום מצד גופים חוץ בנקאיים מפוקחים גורם מגביר תחרות מהותי. בכל הנוגע לתחום שירותי התשלום, הוועדה המליצה כי הסדרת פעילותם של גופים חוץ בנקאיים העוסקים במתן שירותי תשלום תתבסס על אסדרה בינלאומית בהלימה לדרישות הדירקטיבה האירופאית השנייה בדבר שירותי תשלום (להלן – PSD2) תוך התאמתה לשוק המקומי. מטרת האסדרה הן לקבוע דרישות אחידות לגופים העוסקים במתן שירותי תשלום, לעודד את התחרות בתחום שירותי התשלום בישראל ולאפשר את כניסתם של שחקנים חדשים לשוק.

כחלק מפעילותה של הוועדה ובהתאם להמלצותיה, הוקמה בחודש מרץ 2016 ועדת משנה, בהשתתפות נציגי בנק ישראל, משרד המשפטים, משרד האוצר, רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון ורשות התחרות. עבודת ועדת המשנה נועדה לגיבוש אסדרה רוחבית ואחידה של כלל שירותי התשלום (הנפקה של אמצעי תשלום, סליקה של אמצעי תשלום וניהול חשבונות תשלום), באופן שיתאים להתפתחות הטכנולוגית בתחום שירותי התשלום, יעניק הגנה צרכנית רחבה ויאפשר תחרות בין נותני שירותי התשלום השונים. אסדרה זו נועדה בין היתר להבטיח הגינות ולהגביר את אמון הציבור באותם אמצעי תשלום מתקדמים, ובכך להרחיב את השימוש בהם, תוך הסדרת אפשרות הגישה שלהם למערכות התשלומים. בעקבות עבודת ועדת המשנה פורסם להערות הציבור ביום 13 באוגוסט 2018 תזכיר חוק להסדרת הפיקוח על תחום שירותי התשלום והתקבלו הערות הציבור מגורמים רבים בשוק התשלומים, אך הליך חקיקתו לא הושלם. במקביל ביום 9 בינואר 2019 חוקק חוק שירותי תשלום התשע”ט-2019 (להלן – חוק שירותי תשלום) אשר מסדיר את החובות הצרכניות החלות על נותני שירותי תשלום כלפי לקוחותיהם. בהחלטה מספר 215 מיום 1 באוגוסט 2021, נקבע כי לצורך השלמת הליך החקיקה יפורסם תזכיר חוק עדכני להערות הציבור שבמסגרתו, בין היתר, ייקבע כי הרגולטור של תחום שירותי התשלום תהיה רשות ניירות ערך.

סעיפים 1 ו-2

בהתאם להחלטה מס’ 215 מיום 1 באוגוסט 2021, ביום 10 בינואר 2022, הופץ תזכיר חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום, התשפ”ב-2022, שביקש לעגן בחקיקה את הסדרת העיסוק בשירותי התשלום הניתנים על ידי גופים חוץ בנקאיים. שירותים אלה, אשר עיסוק בהם יחייב רישיון ופיקוח מאת רשות ניירות ערך, כוללים ייזום תשלום – בסיסי ומתקדם; סליקה של פעולת תשלום; הנפקה של אמצעי תשלום; וכן ניהול חשבון תשלום המאפשר העברת תשלומים. יצוין כי מדובר באסדרה של הפעילות המסורתית בתחום התשלומים האלקטרוניים שכלולים ב-PSD2 והיא צפויה לעודד את התחרות בכך שתאפשר לגורמים חוץ בנקאיים להיכנס לתחום ולהתפתח בו לצד השחקנים הבנקאיים הקיימים בשוק, והכל תוך שמירה על עניינם של הלקוחות.

סעיף 1 להחלטה מציע להטיל על שר האוצר להכין ולהגיש לוועדת השרים לתיקוני חקיקה הנדרשים ליישום החלטות שיתקבלו במסגרת התכנית הכלכלית, טיוטת חוק שבה ייקבעו תיקוני החקיקה הנדרשים על בסיס העקרונות שנקבעו בתזכיר חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום, התשפ"ב-2022, שפורסם להערות הציבור ביום 10 בינואר 2022, ולאחר הטמעת ההערות שהתקבלו, שעליה יחולו הוראות החלטת הממשלה שעניינה יישום החלטות והקמת ועדת שרים לעניין התכנית הכלכלית לשנת 2023-2024.

כמו כן, מוצע לקבוע כי במסגרת טיוטת החוק ייקבע כי מבטח לא יוכל לעסוק במתן שירות תשלום. איסור זה על מבטחים מוצע מהטעמים הבאים: מתן אפשרות למבטחים לתת שירותי תשלום תחת פיקוחה של רשות שוק ההון עלול ליצור מצב של ארביטראז' רגולטורי, באופן שעלול לפגוע בהתפתחות השוק; שירותי תשלום אינם פעילות אינהרנטית לפעילות מבטח ואין בכך כדי לפגוע בפעילותם של מבטחים; יתרה מזאת, עיסוק מבטחים במתן שירותי תשלום מעלה חשש בדבר אפקטיביות הפיקוח על מבטחים. זאת, עקב החשש להשפעה צולבת בין פעילותם של המבטחים כנותני שירותי תשלום לבין פעילותם כמבטחים, באופן שיקשה על רשות שוק ההון לפקח על שתי פעילויות אלו תחת תאגיד אחד ויסיט את המיקוד הפיקוחי מהפעילות הביטוחית לפעילות שירותי התשלום.

יש לציין כי החלטה זו אינה מציעה למנוע מחברת האחזקות של גופים מוסדיים לעסוק בשירותי תשלום ובאפשרותה לעסוק בשירותי תשלום באמצעות הקמת תאגיד נפרד תחתיה, ולצד הגופים המוסדיים, כפי שנעשה כיום בפעילויות פיננסיות שונות של הגופים המוסדיים. תאגיד זה יהיה מפוקח תחת אסדרה זהה לזו של שאר נותני שירותי התשלום והפיקוח עליו יוטל על רשות ניירות ערך.

חברות כרטיסי האשראי שהופרדו מהבנקים עוסקות במתן שירותי תשלום, בדומה לגופים החוץ בנקאיים שיעסקו במתן שירותי תשלום ושיפוקחו במסגרת חוק זה על ידי רשות ניירות ערך. עם זאת, במסגרת התזכיר האמור לעיל נקבע באופן ספציפי שחברות כרטיסי האשראי שהופרדו מהבנקים יפוקחו על ידי הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, כחברות תשלומים בעלות חשיבות יציבותית, על מנת לשמור על המצב הקיים, זאת על אף שמבנה פיקוחי זה צפוי להוביל לארביטראז' רגולטורי משמעותי בין גופים העוסקים באותה פעילות, וכן עלול לשים דגש יתר לעניין היציבות, במקום הדגש התחרותי שנדרש לתחום.

נוכח זאת, מוצע לקבוע ששר האוצר יהיה רשאי להורות כי מי שעבר תחילתו של החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, היה תאגיד עזר שעסק בסליקה של פעולת תשלום, קרי, חברת כרטיסי אשראי שהופרדה מהבנקים, יידרש לקבל רישיון חברת תשלומים, במקום רישיון חברת תשלומים בעלת חשיבות יציבותית, אם נוכח לדעת כי הדבר נדרש לצורך קידום התחרות או לצורך שמירה על אחידות בהוראות החלות על הגופים השונים ובשים לב ליציבות המערכת הפיננסית ופעילותה הסדירה.

כמו כן, בסעיף 2 מוצע לרשום את הודעת שר האוצר ולפיה יבחן את הנושא בתוך שנתיים מיום קבלת החלטה זו.

בנוסף, במסגרת אסדרת העיסוק בשירותי תשלום, מוצע לקבוע חובות על מפעילי יישומונים להעברת כספים בין יחידים באמצעות פרט מזהה (להלן – יישומוני P2P), קרי מספר טלפון, כתובת דואר אלקטרוני, כינוי, או מזהה אחר שאינו מספר חשבון התשלום של הלקוח, המשמש את מפעיל היישומון לזהות את המוטב. בשנים האחרונות הושקו בישראל מספר יישומונים המשמשים להעברת כספים בין יחידים באמצעות פרט מזהה. מצד אחד, פעילותם של יישומונים אלה מבורכת ומסבה תועלות רבות לציבור המשתמשים, בכך שהיא מספקת אמצעי תשלום נוח להעברת כספים בין יחידים באופן פשוט ונוח. מצד שני, הדינמיקה התחרותית הנוכחית בשוק עשויה לעורר חששות להתפתחות של שוק ריכוזי שאינו משרת את אינטרס הצרכנים בצורה המיטבית.

מחקר שנערך בידי רשות התחרות מצא כי קיים אפקט רשת משמעותי בהעברות תשלומים בין יחידים: הערך שכל לקוח מקבל מהיישומון מושפע באופן ישיר מכמות הלקוחות הנוספים הרשומים לאותו יישומון. אפקט הרשת האמור נוצר מכך שיישומוני ה-P2P מתנהלים בגן סגור, כלומר לקוח יכול להעביר כספים רק ללקוח אחר של אותו יישומון. משמעות הדברים היא שהתחום נוטה לכיוון של מנצח יחיד שבאמצעותו מתבצעות החלק הארי של ההעברות בין יחידים ביישומונים באמצעות פרט מזהה. היתרון האדיר לרשת בשוק זה מעורר חשש תחרותי של ממש, באופן שיאפשר למפעיל יישומון P2P לנצל את

הדומיננטיות המתהווה כדי לפגוע בהמשך בתנאי המשתמשים בפלטפורמת התשלומים. יש לציין כי אפקט הרשת מתקיים כאשר קיימת כמות קריטית של לקוחות ליישומון P2P מסוים. זאת משום שהתועלת עבור הצרכן מכמות המשתמשים ברשת מסוימת גדלה באופן לא-ליניארי – ככל שכמות המשתמשים ברשת גדלה, כך גדלה התועלת השולית מהצטרפותו של משתמש נוסף.

על מנת לצמצם את אפקט הרשת ביישומוני P2P, מוצע לחייב את מפעילי היישומונים לאפשר ללקוחותיהם לקבל כספים ממשלם שנתן הוראת תשלום בעבורו באמצעות יישומון P2P אחר, באופן פשוט ונוח (להלן – **חובת הקבלה**). במקביל, מוצע לחייב את מפעילי היישומונים לאפשר ללקוחותיהם להעביר כספים למוטב שהוא לקוח של יישומון P2P אחר (להלן – **חובת העברה**). שתי חובות אלו צפויים להפחית משמעותית את אפקט הרשת, שכן הלקוחות יהיו אדישים לכמות הלקוחות של יישומון מסוים, וכל צרכן יוכל לבחור את היישומון המועדף עליו, מבלי שכמות המשתמשים באותו יישומון ישפיע על שיקוליו. החובות האמורות לעיל יחולו על כלל מפעילי יישומוני P2P, לרבות מפעילי יישומוני P2P שהם תאגיד בנקאי, תאגיד עזר או חברת תשלומים בעלת חשיבות יציבותית.

כמו כן, כאמור לעיל, אפקט הרשת מתקיים כאשר ליישומון קיימת כמות קריטית של לקוחות ליישומון P2P מסוים. לפיכך, על מנת לאזן בין ההשפעה של החלת החובה על מבנה השוק לבין העלויות שיוטלו על מפעילי יישומוני P2P, מוצע כי חובת הקבלה או חובת העברה לא תחול מפעילי יישומוני P2P בעלי היקף פעילות קטן, לפי העניין. זאת מאחר שעבור יישומוני P2P אלו לא חל אפקט רשת.

יתר על כן, יש לציין כי מטרת החלת החובות האמורות היא יצירת מבנה שוק שיאפשר כך שהצרכנים יוכלו לבחור את היישומון המועדף עליהם, לפי הצעת הערך, השירות והמחיר שמציעים מפעילי יישומוני P2P השונים. מטרה זו תושג רק במבנה שוק בו אפקט הרשת אינו יהווה חסם לכניסת שחקנים חדשים לתחום וישמר איום תחרותי על מפעילי יישומוני P2P.

במטרה לבחון את אופן יישום החובות, בחודשים האחרונים פעל צוות בין-משרדי בהשתתפות נציגי בנק ישראל, רשות התחרות, רשות ניירות ערך ומשרד האוצר. הצוות בחן מספר חלופות לאופן יישום החובה וביצע סקירה בין-לאומית של הנושא. במסגרת דיוני הצוות, עלה כי ניתן לבצע את החובות באמצעות מערכת ממשק משותפת לכלל מפעילי יישומוני P2P, שבמסגרתה יועברו הודעות בין מפעילי היישומונים. כך, יוכלו מפעילי היישומונים לזהות מוטבים שאינם לקוחות היישומון, ולבצע את החובות המוטלות עליהם. מערכת מסוג זה יכולה שתהיה בממשק מולטילטרלי, קרי באמצעות גורם מרכז שדרכו יועברו ההודעות בין מפעילי היישומונים, ויכולה שתהיה באמצעות ממשק בילטרלי, קרי באמצעות חיבור ישיר בין מפעילי היישומונים השונים. במסגרת דיוני הצוות עלה כי ממשק מולטילטרלי בעל עלויות נמוכות יחסית למפעילי היישומונים, אך הוא דורש גורם מרכז שיוכל לבצע זו. לפיכך, מוצע כי שר האוצר יהיה רשאי לקבוע את אופן יישום החובות על מפעילי יישומוני P2P, זאת על מנת לבחון את זהות הגורם המרכזי. לחילופין, במידה ולא ימצא גורם מרכז לעניין יישום החובות, יוכל השר לקבוע כי יישום החובות יעשה באופן בילטרלי. כמו כן, על מנת למנוע פגיעה בפרטיות המשתמשים, יובהר כי במידה החובה תיושם באמצעות גורם מרכזי, לא תתבצע שמירת נתונים על גבי מאגר מרכזי והנתונים שיועברו לגורם המרכזי ימחקו באופן שוטף.

סעיף 3

בנק הדואר, הפועל כחברת בת של חברת דואר ישראל, מספק שירותים כספיים בהתאם לסעיף 88א לחוק הדואר ובכלל כך השירותים הבאים: קבלת כספים לחשבון סילוקים, העברתם וסילוקם; העברת כספים בישראל, מישראל אל חוץ לארץ ומחוץ לארץ אל ישראל; קנייה ומכירה של מטבע חוץ; הנפקת המחאה בנקאית; שירותי עזר לשירותים הכספיים המנויים המתאפשרים מניהול החשבונות על ידי החברה, מאופן רישום או מדרכי הבקרה עליהם (להלן – **השירותים הכספיים**). סימן ד' לחוק הדואר קובע כי שר התקשורת "ימנה מפקח לענייני השירותים הכספיים, שיהיה אחראי על פיקוח וביקורת בכל הנוגע לפעילותן של החברה הבת והחברה בכל הנוגע לשירותים הכספיים".

בהתאם לחקיקת חוק שירותי תשלום, המבצע אסדרה רחבה של שירותי התשלום, שבחלקם ניתנים על ידי בנק הדואר כאמור, מוצע להעביר את הפיקוח על השירותים הכספיים הניתנים בבנק הדואר, למאסדר המפקח על תחום זה. בהתאם לכך, ועל מנת לאפשר בחינה של התיקונים הנדרשים בחוק הדואר לטובת העברת הפיקוח, מוצע להנחות את שר התקשורת להגיש תזכיר חקיקה שיבצע את התיקונים הנדרשים

בחוק הדואר לשם העברת הפיקוח על השירותים הכספיים שמספק בנק הדואר למאסדר על תחום זה, לצד תיקון עקיף של חוק שירותי תשלום באופן שיבטל את הפטור שניתן לבנק הדואר מחובת הרישוי לפי חוק הסדרת העיסוק בשירותי תשלום.

סעיף 4

במסגרת החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017, תוקן חוק הבנקאות (שירות ללקוח), התשמ"א-1981 (להלן – **חוק הבנקאות (שירות ללקוח)**), ונקבע בו כי תאגיד בנקאי לא ימנע, במעשה או במחדל, מגוף פיננסי העוסק בתפעול הנפקה של כרטיסי חיוב שמנפיק התאגיד הבנקאי (להלן – **גוף מתפעל**) לעשות שימוש במידע שהגיע לידי הגוף המתפעל אגב ביצוע הנפקה או תפעול הנפקה. מטרת הוראה זו הייתה להגביל תאגיד בנקאי מלפגוע ביכולתו של גוף מתפעל להשתמש במידע שהגיע אליו כדין ובהסכמת הלקוח, ובכך לפגוע ביכולתו של הגוף המתפעל מלהתחרות בתאגיד הבנקאי.

עם זאת, גם לאחר התיקון האמור, קיים קושי ממשי לגופים המתפעלים לעשות שימוש במידע שמצוי בידם אגב ביצוע הנפקה או תפעול הנפקה. זאת משום ישנו קושי לגופים אלו לקבל את הסכמת הלקוחות לשימוש במידע על ידי הגוף המתפעל, הסכמה הדרושה בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

על מנת לממש את מטרת התיקון האמור, מוצע בהחלטה זו לתקן את סעיף 7ד(ב) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח), כך שתאגיד בנקאי יאפשר לגוף שמתפעל את ההנפקה של כרטיס החיוב לקבל את הסכמת הלקוח להעברת המידע ולשימוש בו במסגרת המסמכים עליהם חותם הלקוח כלפי התאגיד הבנקאי בעת הנפקת כרטיס חיוב. בנוסף מוצע לקבוע כי תאגיד בנקאי גם לא ימנע, במעשה או במחדל, מגוף מתפעל לקבל את הסכמת הלקוח לעשות שימוש במידע שהגיע לידי הגוף אגב ביצוע הנפקה או תפעול הנפקה, לצורך מתן שירותים בהתאם לתחומי הפעילות שהותרו לגוף המתפעל, ובכלל זאת מתן אשראי. כך, יתאפשר לגופים המתפעלים, בהסכמת הלקוח, לעשות שימוש במידע על אודותיו המצוי בידם ממילא, ובאמצעות המידע האמור להתחרות בתאגידים הבנקאיים, ולהוביל להוזלת וגיוון האשראי הצרכני בישראל.

סעיף 5

ביום 31 בינואר 2017 פורסם ברשומות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 (להלן – **החוק להגברת התחרות**). במסגרת החוק תוקן חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, ונוסף בו סעיף שלפיו בנק בעל היקף פעילות רחב, קרי בנק ששווי נכסיו עולה על 20% משווי הנכסים של כלל הבנקים בישראל, לא יעסוק בתפעול הנפקה וסליקה של עסקאות בכרטיסי חיוב. סעיף זה נועד להביא להפרדה בין הבנקים הגדולים לבין חברות כרטיסי האשראי שבבעלותם ולאפשר לחברות אלו להוות 'איום תחרותי' על המערכת הבנקאית בתחום האשראי הקמעונאי.

בשנת 2019 הושלמה ההפרדה בין חברת לאומי קארד בע"מ מבנק לאומי לישראל בע"מ ובשנת 2020 הושלמה ההפרדה בין חברת ישראכרט בע"מ מבנק הפועלים בע"מ.

על מנת לאפשר לחברות כרטיסי האשראי המופרדות לצבור נתח שוק משמעותי שיאפשר להן לגייס בסיס לקוחות רחב, נקבע בסעיף 9(ג) לחוק, כי מתום ארבע שנים מיום התחילה ועד תום שבע שנים מיום התחילה, היינו מיום 31 בינואר 2021 עד ליום 31 בינואר 2024, סך מסגרות האשראי בכרטיס אשראי של לקוחות בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב, בכל שנה, לא יעלה על 50% מסך מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי של לקוחות הבנק כפי שהיה בשנת 2015. לצד הוראה זו, ועל מנת למנוע פגיעה בלקוחות בעלי מסגרת אשראי נמוכה, הסעיף קובע כי בחישוב סך מסגרות האשראי כאמור, יובאו בחשבון מסגרות אשראי של לקוחות הבנק הגבוהות מ-5,000 שקלים חדשים, ולא תופחת מסגרת אשראי של לקוח לסכום נמוך מ-5,000 שקלים חדשים רק בשל האמור בסעיף.

בעקבות יישום ההוראה כאמור, התקבלו מספר פניות מהציבור ובנוגע להשלכות של הוראות אלה על ההתנהלות הסדירה של משקי הבית. זאת על רקע הגידול בצריכה בכרטיסי אשראי שהתרחשה מאז מועד קביעת ההוראות, ובפרט הגידול בביקושים למסגרות אשראי הנובעים מגידול טבעי של האוכלוסייה, מהגידול בשימוש בציבור בתשלומים דיגיטליים, ומעליית ההוצאה הממוצעת של משק בית בישראל.

במקביל, בשנה האחרונה בחנה תפקידי הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי (להלן – **ועדת היישום**) את הסוגיה וביום 21 בדצמבר 2022 פרסמה את המלצתה ולפיה נכון לתקן את הגדרת "בנק בעל היקף פעילות רחב" כך שבנק דיסקונט ידרש להיפרד מכאל.

לאור תוצאות ההפרדות שכבר בוצעו, הערכות להשפעה של ההפרדה הצפויה ועמדת ועדת היישום שהגדלת מספר השחקנים בשוק צפויה להשפיע לטובה על התחרות בשוק הבנקאי, ובכלל זה בשוק האשראי הצרכני, באופן משמעותי, ועדת היישום סברה כי שימוש בסמכות השר יגביר את התחרות ויצמצם את הריכוזיות במערכת הבנקאית ובכלל זה בשוק האשראי הצרכני, ועל כן היא המליצה לשר להשתמש בסמכות זו.

כמו כן, לפי סעיף 11(ב) לחוק הבנקאות (רישוי), אם התקין שר האוצר תקנות לעניין שינוי ההגדרה "בנק בעל היקף פעילות רחב", יחולו לעניין זה הוראות פרק ב' לחוק להגברת התחרות, בהתאמות שייקבעו באותן תקנות.

לאור זאת, ככל ויקבעו תקנות לעניין שינוי ההגדרה "בנק בעל היקף פעילות רחב", ההוראה המחייבת בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב לצמצם את מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי שהנפיק ללקוחותיו תקבע לתקופה נוספת, בהתאם ליום התחילה של התקנות. יתרה מזאת, מאחר ושינוי הגדרת "בנק בעל היקף פעילות רחב" יכלול בנקים נוספים, ההשלכות האמורות לעיל יוחמרו.

על אף הפוטנציאל שבהוראה זו כדי לקדם את התחרות בכרטיסי אשראי, נוכח ההשלכות כאמור לעיל מוצע לתקן את חוק להגברת התחרות כך שתבוטל ההוראה המחייבת בנק בעל היקף פעילות רחב המנפיק כרטיסי חיוב לצמצם את מסגרות האשראי בכרטיסי אשראי שהנפיק ללקוחותיו החל משנת 2025.

סעיפים 6 ו-7

בשנים האחרונות קמות חברות רבות בתחום ה'פינטק' – תחום שבמסגרתו נעשה שימוש בטכנולוגיה חדשנית לצורך אספקת מוצרים ושירותים בתחום הפיננסי, כגון: אשראי, שירותי תשלום, ניהול השקעות, ניהול פיננסי, ביטוח ועוד. חברות אלו מצליחות לערער את ההגמוניה של השחקנים המסורתיים בתחום באמצעות פתרונות טכנולוגיים ייחודיים, שלרוב יעילים יותר מהמוצרים הקיימים, ואף מציעות פתרונות ייעודיים לאוכלוסיות שעד כה לא קיבלו פתרון מספק. באופן דומה, פעילות חברות הפינטק בישראל יכולה להגביר את הנגישות למוצרים ושירותים שונים, לעלות את רמת השירות בתחום, להביא להפחתה בעלויות השירותים הפיננסיים בישראל ולחולל תחרות בשוק הפיננסי.

ביום 3 במאי 2021 פרסמה רשות התחרות דו"ח בנושא חברות הפינטק וקשיים בפעילותן מול המערכת הבנקאית, זאת בהמשך לפניות שהגיעו אל רשות התחרות מאת חברות פינטק בנוגע לקשיים שלהן בפעילותן מול המערכת הבנקאית. מהבדיקה עלה כי הבנקים מטילים דרישות שמקשות על חברות הפינטק לפתוח ולנהל חשבון בבנק. חלק מהדרישות שמציבים הבנקים הן בלתי ישימות, מעכבות ואף מונעות את כניסתן של חברות הפינטק לפעילות בישראל ולתחרות בבנקים. יש לציין כי חשבון בנק הוא מוצר חיוני לצורך פעילות של חברות פינטק שכן בלעדיו, הן לא יכולות להציע מוצרים ושירותים עבור לקוחותיהן. יתרה מזאת, הדין הכיר בחשיבות שירות זה, וסעיף 2 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) קובע כי קיימת חובה על לתת שירותים אלו. לפיכך, קשיים בפתיחת חשבון וניהולו עשויים להיות חסם משמעותי לכניסת חברות פינטק לפעילות בשוק.

במטרה לבחון סוגיה זו ואת טעמי הבנקים לסירוב מתן שירות כאמור, מוצע כי לתקן את סעיף 2 לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) כך שתאגיד בנקאי המבקש לסרב לתת שירות מהשירותים המנויים בסעיף 2(א) לחוק הבנקאות (שירות ללקוח) לגופים בעלי רישיונות בתחום הפיננסי, או שלא נתן שירות זה לאחר שישה חודשים מיום הפנייה של גוף בעל רישיון בתחום הפיננסי (להלן – **עיכוב תהליך למתן שירותים**), יגיש למפקח על הבנקים דיווח על החלטתו לסירוב כאמור, או על עיכוב תהליך למתן שירותים, לפי העניין, וינמק מנומקת זאת בכתב.

על מנת לצמצם את הקשיים שחוות חברות הפינטק בפרט, וגופים הפועלים בתחום הפיננסי ככלל, להטיל על משרד האוצר, בשיתוף רשות התחרות ובנק ישראל, תוך 100 יום מיום קבלת החלטה זו, להגיש לשר האוצר מסמך המלצות בעניין הסרת חסמים לפתיחת חשבונות בנק ומתן שירותים בנקאיים לגופים

העוסקים בתחום הפיננסי או מחקר ופיתוח בתחום הפיננסי, בדגש על חברות טכנולוגיה העוסקות בתחום הפיננסי.

תקציב
אין.

השפעת ההצעה על מצבת כוח האדם
יתווספו מספר תקני כוח אדם לרשות ניירות ערך.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא
החלטה מס' 215 מיום 1 באוגוסט 2021.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה
עמדת היועץ המשפטי של משרד האוצר תצורף במסגרת חוות הדעת לממשלה לתכנית הכלכלית לשנים 2023 ו-2024.

מיוסטר

רפורמה בשוק האשראי לעסקים קטנים ובינוניים

מחליטים

- במטרה לקדם את התחרות באשראי לעסקים קטנים ובינוניים בישראל והרחבת הנגישות לאשראי –
1. לתקן את חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016, באופן הבא:
    - א. בתוך XX יום ממועד קבלת החלטה זו (להלן – **יום התחילה**), מקורות המידע החייבים במסירת נתוני אשראי לגבי לקוח לפי פרק ו', יהיו חייבים להעביר למאגר גם נתוני אשראי לגבי תאגידי קטנים ובינוניים;
    - ב. הנגיד, בהסכמת שר המשפטים ושר האוצר, יקבע כללים לעניין תאגידיים כאמור בפסקה (א), שבמסגרתם ייקבעו, בין השאר, הוראות לעניין סוג נתוני האשראי שיועברו, אופן שמירתם במאגר, התנאים למסירתם מהמאגר והשימוש בהם.
    - ג. כללי הנגיד כאמור ייקבעו לראשונה, לכל המאוחר, XX לפני יום התחילה.
  2. לתקן את סעיף 25 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016 (להלן – **חוק שירותים פיננסיים מוסדרים**), ואת סעיף 15ב(4) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כך שסך חוב האשראי שתאגיד יוכל לגייס, באמצעות בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך אשראי, יגדל ממיליון שקלים חדשים לשישה מיליון שקלים חדשים. וכן להנחות את שר האוצר לתקן בהתאם את תקנות ניירות ערך (הצעת ניירות ערך באמצעות רכו הצעה), התשע"ז-2017.
  3. לתקן את סעיף 21 לחוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א-1981 (להלן – **חוק הבנקאות (רישוי)**), כך שלגבי תאגיד שחלות לגבי פעילותו הוראות שנתן מאסדר לצורך פיקוח על יציבותו של התאגיד לעניין הלימה בין ההון העצמי שלו לבין התחייבויותיו ולעניין נזילות, לא תיחשב קבלת אשראי מגוף מוסדי כ- "קבלת פיקדון כספי" לעניין סעיף 21(א)(1) לחוק הבנקאות (רישוי).
  4. לעניין החלטה זו –
    - א. "גוף מוסדי" – כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981;
    - ב. "מאגר" – מאגר נתוני אשראי שהוקם לפי פרק ה' לחוק נתוני אשראי;
    - ג. "מאסדר" – המפקח על הבנקים שנתמנה לפי סעיף 5 לפקודת הבנקאות, המפקח על נותני שירותים פיננסיים כמשמעותו בחוק שירותים פיננסיים מוסדרים או הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון, לפי העניין;
    - ד. "בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך אשראי" – מי שבידו רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי כהגדרתו בחוק שירותים פיננסיים מוסדרים;
    - ה. "תאגיד קטן ובינוני" – תאגיד שמחזור פעילותו קטן מ-250 מיליוני ש"ח.

דברי הסבר

רקע כללי, נתונים כלכליים והשפעה על משק המדינה

שוק האשראי הקמעונאי בישראל, כלומר אשראי צרכני ואשראי לעסקים קטנים ובינוניים, מאופיין בריכוזיות גבוהה, אשר נשלט כמעט במלואו על ידי תאגידי בנקאיים. כך, נכון לשנת 2020, 72% מהאשראי הצרכני ניתן על ידי המערכת הבנקאית. באשראי לעסקים קטנים ובינוניים ריכוזיות המערכת הבנקאית אף גבוהה יותר, כאשר נתח השוק של המערכת הבנקאית עמד על 94% בשנת 2020. יתרה מזאת, הריכוזיות בשוק האשראי מתבטא גם בריכוזיות המערכת הבנקאית עצמה, כאשר נתח השוק המצרפי של שני הבנקים הגדולים במערכת עומד על 56%, ונתח השוק של חמשת הבנקים הגדולים במערכת עומד על 99%.

מטרת החלטה זו היא לקדם את התחרות האשראי לעסקים קטנים ובינוניים בישראל והרחבת הנגישות לאשראי, זאת באמצעות קידום שני צעדים מרכזיים: גישה איכותית ורציפה למידע לנותני האשראי אודות הלווים, באופן שיצמצם את פערי המידע בין נותני האשראי בשוק ויאפשר להם להתחרות באופן שוויוני, ולהציע הצעות ערך שתואמות את סיכון הלווים; הגברת התחרותיות של נותני האשראי החוץ-בנקאיים, באמצעות הרחבת גיוון מקורות המימון שלהם.

סעיף 1

ביום 26 באוגוסט 2014 מינו ראש הממשלה ושרת המשפטים את הוועדה לשיפור המערכת לשיתוף בנתוני אשראי, בראשות סגן ראש המועצה הלאומית לכלכלה ובהשתתפות נציגי משרד המשפטים, משרד האוצר, רשות ההגבלים העסקיים ובנק ישראל (להלן – **הוועדה**). הוועדה מונתה במטרה לבחון

את המערכת לשיתוף בנתוני האשראי הקיימת בישראל ואת הדרכים לשכללה. הוועדה הגישה לממשלה את המלצותיה וביום 5 באוגוסט 2015 החליטה הממשלה, החלטה מס' 343, לאמץ את ההמלצות.

הוועדה מצאה כי הלקוח הבנקאי הממוצע נוהג באופן מובהק לצרוך את כלל השירותים הפיננסיים מהבנק בו מתנהל חשבון העו"ש של הלקוח. נטייה זו נבעה, בין היתר, מהיתרון התחרותי שנהנה ממנו הבנק שמנהל את חשבון העו"ש של הלקוח. זאת מאחר שהמידע על הלקוח היה נתון כמעט בכלעדות בידי הבנק בו התנהל חשבון העו"ש של הלקוח, ובאמצעות מידע זה, יכול הבנק לתמחר את האשראי ללווה בהתאם לרמת הסיכון של הלווה מסוים. לעומת זאת, מלווה שאין בידי מידע על רמת הסיכון של הלווה, צפוי לתמחר את האשראי לאותו לווה במחיר המבטא רמת סיכון ממוצעת של אוכלוסיית הלווים הפונה אליו לקבל אשראי. פער זה מאפשר לבנק להציע ריבית נמוכה יותר בהלוואות מאשר נותן האשראי שאינו בעל המידע.

בעקבות עבודת הוועדה, ביום 12 באפריל 2016 חוקק חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016 (להלן – **חוק נתוני אשראי**), אשר קבע הסדר כולל לשיתוף בנתוני אשראי ובו הוראות לעניין איסוף נתוני אשראי ממקורות המידע הקבועים בחוק, שמירתם במאגר מידע מרכזי המופעל בידי בנק ישראל ומסירת נתוני אשראי ממנו ללשכות אשראי לשם עיבודם והעברתם, בין השאר לנותני אשראי, תוך שמירה על עניינם של הלקוחות ועל פרטיות הלקוחות שהנתונים מתייחסים אליהם ומניעת פגיעה בה במידה העולה על הנדרש.

מחקר של בנק ישראל בנושא מצא שפרמיית-לקוח-שבוי ששילמו לקוחות שנוטלים אשראי מבנק שבו הם מנהלים את חשבון העובר ושב היחיד שלהם הצטמצמה באופן מובהק לאחר הקמת המאגר. מממצאים אלו מהווים אינדיקציה ראשונית לכך ששיתוף נתונים דרך מאגר האשראי פועל לצמצום הפערים במחיר האשראי דרך הקטנת התלות של לקוחות בבנק בו הם מנהלים את חשבון העובר ושב.

לאור התועלות העולות מהקמת מאגר נתוני אשראי ליחידים, ולאור הריכוזיות הגבוהה באשראי לעסקים קטנים ובינוניים, בסעיף זה מוצע לתקן את חוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016, כך שבתוך XX יום ממועד קבלת החלטה זו (להלן – **יום התחילה**), מקורות המידע החייבים במסירת נתוני אשראי לגבי לקוח לפי פרק ו', יהיו חייבים להעביר למאגר גם נתוני אשראי לגבי תאגידים קטנים ובינוניים; וכי הנגיד, בהסכמת שר המשפטים ושר האוצר, יקבע כללים לעניין תאגידים כאמור, שבמסגרתם ייקבעו, בין השאר, הוראות לעניין סוג נתוני האשראי שיועברו, אופן שמירתם במאגר, התנאים למסירתם מהמאגר והשימוש בהם. כללי הנגיד כאמור ייקבעו, לכל המאוחר, XX לפני יום התחילה.

סעיף 2

במסגרת תיקון 4 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, אוסדרה לראשונה פעילותו של מפעיל מערכת לתיווך באשראי. לאור הסינרגיה הקיימת בין שירות להפעלת מערכת לתיווך באשראי ובין פעילות הפיקוח של רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן – **רשות שוק ההון**) ורשות ניירות ערך, ולאור האתגר לאבחן באופן ברור את זהות המפקח המתאים ביותר לפקח על פעילות השירות החדש, החקיקה קבעה הסדר ייחודי: מפעילי מערכת לתיווך באשראי שנותנים אשראי ליחידים, או שהם נותנים אשראי בהיקף של עד מיליון שקלים חדשים לתאגיד, אוסדרו במסגרת רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי תחת פיקוחה של רשות שוק ההון, ואילו גופים שמעוניינים לתת אשראי לתאגיד, בהיקף שעולה על מיליון שקלים חדשים ועד ל-6 מיליון שקלים חדשים, בסך הכל, נדרשים להירשם כרכזי הצעה ברשות לניירות ערך ויהיו מפקחים על ידה.

בחלוף הזמן, התברר כי הסדר זה לא השיג את מטרתו, אלא יצר מצב שבו כלל הגופים שהפעילו מערכות לתיווך באשראי פועלים תחת פיקוחה של רשות שוק ההון ולעומת זאת, נכון להיום, אף גוף לא נרשם כרכזי הצעה אצל רשות ניירות ערך ולא הציע את השירות לתאגידים. זאת, בין היתר, עקב הנטל הרגולטורי הכרוך בפיקוח מקביל של שתי רשויות על גופים אלו.

על מנת להגביר את התחרות באשראי לעסקים קטנים ובינוניים, ולהפחית את הנטל הרגולטורי, מוצע לתקן את סעיף 25 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016 (להלן – **חוק שירותים פיננסיים מוסדרים**), ואת סעיף 15ב(ב4) לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, כך שסך חוב האשראי שתאגיד יוכל לגייס, באמצעות בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך אשראי, יגדל

ממיליון שקלים חדשים לשישה מיליון שקלים חדשים. וכן להנחות את שר האוצר לתקן בהתאם את תקנות ניירות ערך (הצעת ניירות ערך באמצעות רכז הצעה), התשע"ז-2017.

סעיף 3

בעוד שתאגיד בנקאי רשאי להשתמש בפיקדונות הציבור לצורך מתן אשראי, נותן אשראי אשר אינו תאגיד בנקאי (להלן – **נותן אשראי חוץ-בנקאי**) אינו יכול לעשות כן ועליו להשתמש באפיקי מימון אחרים. הבדל זה מעניק יתרון מובנה לתאגידים הבנקאיים בתחרות עם נותני אשראי חוץ-בנקאי, משום שהריבית אשר משולמת כיום בעבור פיקדונות הציבור נמוכה משמעותית מזו שמשולמת בעבור מקורות המימון אחרים.

מענה אפשרי ליתרון המבני המתואר לעיל של תאגיד בנקאי על פני נותן אשראי חוץ-בנקאי, הוא גיוון והרחבה של אפשרויות המימון של נותן אשראי חוץ-בנקאי. צעד זה עשוי להוזיל את עלויות המימון של נותן אשראי חוץ-בנקאי ובכך, לצמצם את היתרון המבני האמור ולהגביר את התחרות בשוק האשראי למשקי בית ולעסקים קטנים ובינוניים, שהוא, כאמור, שוק ריכוזי מאוד.

כיום, לפי סעיף 21(א)(1) לחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן – **חוק הבנקאות (רישוי)**), מי שאינו תאגיד בנקאי אינו יכול לעסוק בקבלת פקדונות כספיים ובמתן אשראי כאחד, כאשר הגדרת "קבלת פיקדונות כספיים" היא משלושים בני אדם או יותר בעת ובעונה אחת, ולמעט קבלת אשראי מתאגיד בנקאי, קבלת אשראי מספקים, קבלת דמי קדימה מקונים וקבלת פקדון כספי כערוכה לחיוב. כלומר, קבלת אשראי מגופים מוסדיים בידי נותן אשראי חוץ-בנקאי נחשבת כקבלת פיקדון כספי והוא לא יכול לעשות זאת במקביל למתן אשראי.

על מנת להרחיב ולגוון את מקורות המימון של נותני אשראי חוץ-בנקאיים, מוצע לתקן את סעיף 21 לחוק הבנקאות (רישוי) כך שלגבי תאגיד שחלות לגבי פעילותו הוראות שנתן מאסדר לצורך פיקוח על יציבותו של התאגיד לעניין הלימה בין ההון העצמי שלו לבין התחייבויותיו ולעניין נזילות, היינו: תאגיד שניתנו לגביו הוראות מאסדר בעניין הלימות הון ונזילות, קבלת אשראי מגוף מוסדי, בדומה לקבלת אשראי מתאגיד בנקאי, לא תיחשב כ- "קבלת פיקדון כספי" לעניין סעיף 21(א)(1) לחוק הבנקאות (רישוי) ונותן אשראי חוץ-בנקאי יוכל לקבל את האשראי כאמור ובמקביל לתת אשראי.

תקציב

אין.

השפעת ההצעה על מצבת כוח האדם

אין.

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

עמדת היועץ המשפטי של משרד האוצר תצורף במסגרת חוות הדעת לממשלה לתכנית הכלכלית לשנים 2023 ו-2024.